

ТВОРЧА СПАДЩИНА ОКСАНИ ПЕТРІВНИ РУДНИЦЬКОЇ ЯК ДЖЕРЕЛО НОВАЦІЙНИХ ІДЕЙ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

OKSANA PETRIVNA RUDNYTSKA'S CREATIVE HERITAGE AS A SOURCE OF INNOVATIVE IDEAS OF MODERN PEDAGOGICAL EDUCATION

У статті проаналізовано основні аспекти науково-педагогічних розробок О.П. Рудницької. Основну увагу зосереджено на висвітленні новітніх ідей наукових досліджень видатної української вченої. Розглянуто центральну наукову ідею та пріоритетні напрями школи теорії мистецької освіти, яку започаткувала професор О.П. Рудницька. Надано змістову характеристику поняття «мистецька освіта» та розкрито його наукову суть. Наведено перелік принципів, запропонованих О.П. Рудницькою, на яких базується художня освіта: принцип довершення навчальної дії виховною у педагогічному впливі, принцип урізноманітнення видів і форм діяльності учнів в організації педагогічної взаємодії, принцип залежності розвитку особистісних якостей від створених педагогічних ситуацій, принцип емоційної насиченості навчально-виховного процесу, принцип спонукання до творчого самовираження. Виділено характерні особливості мистецької освіти, що відрізняють її від інших галузей навчання і виховання. Виявлено, що О.П. Рудницька у своїх наукових роботах обґрунтувала методологічні та теоретичні основи мистецької освіти, виявила методичні засади викладання дисциплін художньо-естетичного циклу, окреслила пріоритетні напрями подальшого вдосконалення мистецької освіти, розкрила її взаємозв'язок з основами загальної педагогіки; вперше в музичній педагогії узагальнила і науково обґрунтувала можливі підходи щодо організації та проведення наукових досліджень з історії та теорії музичної освіти, теорії та методики навчання музики. Показано вплив музичного сприйняття на формування особистісних якостей та професійної майстерності майбутнього вчителя, акцентовано увагу на ролі вчителя мистецьких дисциплін у навчальному процесі. Доведено, що саме з мистецтвом пов'язані перспективи гуманізації освіти та ствердження нових ідеалів розвитку духовної культури суб'єкта навчання. Наголошено на актуальності та значимості творчої спадщини О.П. Рудницької в сучасному педагогічному та науковому просторі.

Ключові слова: О.П. Рудницька, мистецька освіта, наукова школа, навчання, виховання, музичне сприйняття, гуманізація.

The main aspects of scientific and pedagogical achievements of O.P. Rudnytska are analyzed in the article. The main focus is on highlighting the innovative ideas of scientific research of a prominent Ukrainian scientist. The central scientific idea and priority directions of the school of the theory of art education, which was founded by Professor O.P. Rudnytska, are considered. The semantic characteristic of the concept of "art education" is given and its scientific essence is revealed. The list of principles proposed by O.P. Rudnytska on which art education is based is given: the principle of completion of educational action by upbringing in pedagogical influence, the principle of diversification of types and forms of activity of pupils in the organization of pedagogical interaction, the principle of dependence of development of personal qualities on created pedagogical situations, the principle of emotional saturation of the educational process, the principle of motivation for creative self-expression. The characteristic features of art education that distinguish it from other branches of education and upbringing are highlighted. It is revealed that O.P. Rudnytska in her scientific works substantiated methodological and theoretical bases of art education, revealed methodical bases of teaching disciplines of art and aesthetic cycle, outlined priority directions of further improvement of art education, revealed its interrelation with bases of general pedagogy; first in music pedagogy, O.P. Rudnytska generalized and scientifically substantiated possible approaches to the organization and conduct of research on the history and theory of music education, theory and methods of teaching music. The influence of musical perception on the formation of personal qualities and professional skills of the future teacher is shown; the emphasis is on the role of the teacher of art disciplines in the educational process. It is proved that the prospects of humanization of education and affirmation of new ideals of development of spiritual culture of the subject of study are connected with art. The urgency and significance of O.P. Rudnytska's creative heritage in the modern pedagogical and scientific space are emphasized.

Key words: O.P. Rudnytska, art education, scientific school, education, upbringing, musical perception, humanization.

УДК 37.013.43:78](091)(477)-051Рудницька
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/37.2>

Василенко С.Б.,
молодший науковий співробітник
відділу педагогічного джерелознавства
та біографістики
Державної науково-педагогічної
бібліотеки України
імені В.О. Сухомлинського

Постановка проблеми в загальному вигляді.

У сучасне освітньо-педагогічне середовище України багато вчених-педагогів зробили вагомий внесок у вигляді новітніх ідей і розробок. Особливе місце серед них посідає професор О.П. Рудницька як теоретик і аналітик мистецької освіти, фундатор наукової школи теорії і практики педагогіки мистецтва та як автор унікальної концепції, що базується на цілісному підході до розгляду мистецької освіти як самостійної сфери професійної освіти. Вчена залишила після себе багату науково-педагогічну спадщину. У цьому контек-

сті доречно згадати слова англійського історика і проповідника Т. Фуллера: «Якщо ви володієте знанням, дайте іншим запалити від нього свої світильники». О. Рудницька «запалила» своїми знаннями багатьох науковців, викладачів і студентів. Її послідовники продовжують дослідження в галузі мистецької освіти, а наукова школа професора О. Рудницької як явище фундаментальне, стала відомою не тільки в Україні, а й за її межами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.
Педагогічну, наукову та мистецьку діяльність О.П. Рудницької досліджували вітчизняні вчені:

Т. Завадська, І. Зязюн, М. Лещенко, Л. Лимаренко, Н. Ничкало, О. Отич, Г. Падалка, Л. Пуховська, Н. Філіпчук, О. Щолокова та інші. Втім потребують більш широкого розгляду та узагальнення питання творчої спадщини О.П. Рудницької крізь призму новаційних ідей.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на окремі дослідження деяких питань науково-педагогічної спадщини О. Рудницької, немає цілісних праць, присвячених детальному аналізу та висвітленню новаційних ідей наукових досліджень професора.

Мета статті – розглянути та проаналізувати творчу спадщину Оксани Петрівни Рудницької та показати новаційні ідеї наукових досліджень видатної української вченої-педагога.

Виклад основного матеріалу. Оксана Петрівна Рудницька – багатогранна особистість. Видатний вітчизняний педагог, доктор педагогічних наук, відмінник освіти України, фахівець із музичної педагогіки, виховання особистості засобами мистецтва, культурологічної підготовки студентів педагогічних вузів, професор і завідувач кафедри теорії, історії музики та гри на музичних інструментах Українського державного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, завідувач лабораторії педагогіки і психології мистецької освіти Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України (нині – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України). О.П. Рудницька залишила після себе понад 200 наукових праць, серед яких – посібники й монографії, статті у вітчизняних та зарубіжних журналах і наукових збірниках.

Фундаментальні дослідження в царині сучасної музично-педагогічної освіти та теорії музично-естетичного виховання професора О. Рудницької закладають основи розробки проблем музично-педагогічних інновацій. У цьому контексті варто зупинитися на визначенні поняття «інновація» або «новація». Поняттям «інновація» позначають нововведення, новизну, зміну, введення чогось нового. Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового в цілі, зміст, форми і методи навчання та виховання, в організацію спільної діяльності вчителя і учня, вихованця. Однак у сучасній науковій літературі вирізняють ще поняття «новація». Новація – це саме засіб, тобто новий метод, методика, технологія, програма, концепція тощо.

У світлі новизни ідей наукових робіт О.П. Рудницької Н.Г. Ничкало зазначає: «Оксана Петрівна Рудницька належить до когорти видатних українських вчених, які залишили глибокий слід в історії і теорії педагогічної науки й уславили нашу державу в світі своїми новаторськими ідеями й фундаментальними науковими працями» [1, с. 28].

У наукових роботах О.П. Рудницька обґрунтувала методологічні та теоретичні основи мистець-

кої освіти, виявила методичні засади викладання дисциплін художньо-естетичного циклу, окреслила пріоритетні напрями подальшого вдосконалення мистецької освіти, розкрила її взаємозв'язок з основами загальної педагогіки. Вчена визначила не просто особливості мистецької освіти, але і їх відповідність пріоритетам нового педагогічного мислення, ключовими елементами якого є гуманізм, розвиток особистості у гармонії зі світовою культурою, врахування національних історичних традицій, ствердження принципів інноваційної діяльності тощо.

Оксана Петрівна Рудницька започаткувала наукову школу теорії мистецької освіти в Україні. Центральною науковою ідеєю школи стало обґрунтування культуровідповідності та особистісної спрямованості змісту, форм і методів мистецької освіти, шляхів реалізації культурологічного та інтегративного підходів у навчанні мистецтву. Окрім того, пріоритетними напрямами наукових досліджень школи професора О.П. Рудницької стали: визначення закономірностей, принципів і методів формування цілісного художнього сприйняття, яке має велике значення в розвитку культури особистості; виявлення механізмів ціннісно-сміслового осягнення змісту художнього твору в процесі спілкування з ним; розробка інноваційних інтерактивних методів і технологій підготовки фахівців мистецьких спеціальностей, які покликані передавати наступним поколінням духовні цінності людства, впливати на процеси виховання особистості засобами мистецтва. Новаторство розробленої теорії виховання полягало в орієнтації на процеси реалізації світоглядного потенціалу мистецтва в освітньому просторі.

З позицій нового педагогічного мислення О.П. Рудницька наводить перелік принципів, на яких базується художня освіта: принцип довершення навчальної дії виховною у педагогічному впливі, принцип урізноманітнення видів і форм діяльності учнів в організації педагогічної взаємодії, принцип залежності розвитку особистісних якостей від створених педагогічних ситуацій, принцип емоційної насиченості навчально-виховного процесу, принцип спонукання до творчого самовираження [5, с. 92].

О.М. Олексюк зазначає, що «результати досліджень проблем філософії мистецької освіти, одержаних О.П. Рудницькою та її колегами, мають неоціненне значення. За змістом, тривалістю, продуктивністю впливу на розвиток мистецької освіти в Україні наукова школа О.П. Рудницької – явище унікальне, зумовлене особистістю лідера, який має високий науковий статус, здатний усвідомлювати соціальні потреби в розвитку нових типів освіти, генерувати ідеї, концептуально мислити, спрямовувати діяльність наукового співтовариства на розроблення проблем теорії, що випереджають сучасний стан науки» [5, с. 317–318].

О.П. Рудницька є основоположницею наукового трактування поняття «мистецька освіта». Вона ввела цей термін до наукового обігу та розкрила його наукову суть. За її визначенням, «мистецька освіта – це освітня галузь, спрямована на розвиток у людини спеціальних здібностей і смаку, естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій, здатності до спілкування з художніми цінностями у процесі активної творчої діяльності та удосконалення власної почуттєвої культури» [5, с. 34].

Вчена розкрила характерні особливості мистецької освіти, що відрізняють її від інших галузей навчання і виховання.

Вона стверджувала, що «мистецька освіта характеризується майже невлотимим для формальної фіксації розвитком особистості, «тим, що залишається, коли забувається все вивчене». Вона не зводиться до окремих функцій професійного навчання і художньо-естетичного виховання, оскільки є важливим компонентом цілісного духовного розвитку особистості, який визначає можливості підвищення загального культурного потенціалу всього суспільства» [5, с. 33].

На думку О.П. Рудницької, відмінність мистецької освіти від інших освітніх галузей полягає у взаємопроникненні знань і продуктивної активності особистості, оскільки жодну інформацію в галузі мистецтва не можна розкрити без залучення людини до самостійної художньої діяльності, всі види якої стимулюють прояви фантазії, образного уявлення. Це стосується не тільки процесів творення, але й виконавських інтерпретацій, ефектів співпереживання у процесі художнього сприйняття. Наявність творчого елемента забезпечує взаємозв'язок педагогічних впливів і саморозвитку людини, що є важливою умовою становлення критичності її мислення, потреби постійного оновлення знань, здатності до духовної самоорганізації та самовираження [5, с. 31].

Вчена зазначала, що мистецька освіта має свої особливості, де відбувається зміна акцентів у співвідношенні типових для освіти компонентів діалогічних пар, в яких пріоритетність надається: емоційному розвитку в його взаємозв'язку з розумовим; суб'єктивному чиннику осягнення художнього смислу поряд із засвоєнням об'єктивної інформації про мистецтво; образному мисленню у взаємозв'язку з логічним; підсвідомим процесам «осягання», які супроводжують усвідомлення образного змісту мистецького твору; задоволенню духовних потреб, а не прагматичному споживанню мистецтва [5, с. 29].

О.П. Рудницька наголошувала на тому, що більшість наукових дисциплін передбачає, перш за все, логічні операції, ознайомлення з конкретними фактами, вивчення понять і формул, тобто робиться великий акцент на розвитку теоретичного мислення. Мистецтво ж розвиває здатність

бачити, відчувати, споглядати. Мистецькі твори пропонують художні образи, що безпосередньо звернені до емоцій та почуттів людини і спрямовані на те, щоб людина змогла співчувати та співпереживати. Вчена висловлювала думку, що «мистецькі твори відіграють іноді значно більшу евристичну роль, аніж наука. Образна асоціація, насичена метафоричним значенням, нерідко стає трампліном для усвідомлення істини, виникнення нової ідеї. Адже живопис, музика, театр створюють такий комплекс засобів виразності, який дає свободу грі фантазії, уявлення, нагадує про гармонії, недосяжні системному аналізу, стимулює розвиток інтуїції та творчої ініціативи. Тому тільки у взаємозв'язку формально-логічного і художньо-образного пізнання можна зреалізувати загальнокультурну функцію синтезу знань у цілісній системі соціального досвіду, опанування якого і є метою освіти» [6, с. 234].

О.П. Рудницька виділяла з-поміж інших видів мистецтва музику. Вона зазначала, що саме музика, яку вирізняють процесуальність, відсутність будь-якої наочної конкретності, предметного зображення, хронології подій, якнайбільше вимагає від сприймаючого емоційної чутливості, фантазії, творчої ініціативи, асоціативного мислення, спостережливості, тобто тих якостей, що іноді бувають кориснішими для людини, ніж отримана нею сума знань. У педагогічній роботі вчителя, який володіє мистецтвом душевного контакту з учнями, вони набувають додаткового функціонального навантаження і стають професійно значущими якостями [2, с. 6].

О.П. Рудницька розробила концепцію впливу музичного сприйняття на формування особистісних якостей та професійної майстерності майбутнього вчителя. Основою цієї концепції стало теоретичне обґрунтування змістового наповнення поняття педагогічної культури студента, її органічного взаємозв'язку з культурою музичного спілкування.

Слід зазначити, що О.П. Рудницька перша в музичній педагогіці узагальнила і науково обґрунтувала можливі підходи до організації та проведення наукових досліджень з історії та теорії музичної освіти, теорії та методики навчання музики. Вчена також дослідила і запропонувала найбільш оптимальні і продуктивні форми навчально-виховної роботи, спрямованої на підготовку сучасного викладача мистецьких дисциплін.

У своїх наукових роботах Н.Г. Ничкало вказує на прогностичність і наукову новизну досліджень, започаткованих О.П. Рудницькою: вперше у педагогічній науці було теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено вплив музики на розвиток особистості та професійної майстерності майбутнього вчителя на основі виявлення спільних ознак педагогічного і музичного спілкування;

опрацьовано нову концепцію розвитку педагогічної культури студентів вищих педагогічних навчальних закладів в умовах цілеспрямованої організації сприйняття музики; обґрунтовано та експериментально підтверджено закономірності впливу музичного сприйняття на становлення професійно важливих якостей майбутнього вчителя; розроблено та експериментально апробовано критерії й показники педагогічного діагностування індивідуально-типологічних особливостей музичного сприйняття, рівнів його сформованості та відповідних рівнів розвитку педагогічної культури студентів педагогічних спеціальностей тощо [1, с. 29].

Розвиток та модернізація освіти передбачає впровадження нових наукових концепцій та ефективних розробок до процесу підготовки фахівців у галузі мистецької освіти. О.П. Рудницька у своїх дослідженнях акцентувала на особливій ролі вчителя музичного мистецтва, що через мистецтво як суспільно-культурний феномен впливає на культурний розвиток молодого покоління, залучає його до глибинного духовного надбання українського народу. Вона стверджувала, що особистісна система духовних цінностей майбутнього вчителя й вміння формувати її у своїх учнів впливають на розвиток культури усього суспільства [2, с. 7].

Вчена зазначала, що вчителю мистецьких дисциплін необхідно набути нетипові для традиційної освіти знання та вміння, а саме: розкривати учням своє особистісне бачення мистецького твору; активізувати їхні процеси переживання; «відчувати» внутрішній світ іншого, його особистісні потреби; здійснювати діалогічне спілкування; імпровізувати; бути драматургом, режисером і учасником тих чи інших педагогічних ситуацій. Адже ядро професійної позиції становить стиль педагогічного мислення, оволодіння яким виявляється у «зміщенні» установок із змістово-процесуальних аспектів навчання (що засвоїв, що зробив, яким чином мислить) на ціннісно-сміслові (місце, роль художнього пізнання в життєвій самореалізації учня, стимулювання процесів усвідомлення ним самоцінності мистецького твору). У такий спосіб реформування освіти потребує, з одного боку, «вчителя нової формації», а з іншого – його підготовка стає реальною тільки в межах нової освітньої парадигми [5, с. 34].

Новаційними і цікавими є міркування О.П. Рудницької щодо критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів. Вчена підкреслювала, що в галузі мистецької освіти доцільність упровадження дванадцятибальної системи залишається суперечливою. Провідними критеріями мистецького розвитку мають бути оцінювання здатності до сприйняття та творчої інтерпретації художнього твору, глибокого проникнення в сутність його образного смислу, вміння відтворювати свої враження від мистецтва у власній художній діяльності, розрізняти жанрові

та стильові особливості художніх образів тощо [5, с. 185].

Оксана Петрівна Рудницька досліджувала мистецьку педагогіку як ту галузь педагогіки, яка спрямовує освітній процес на творчу діяльність, надає навчання межову предметність переживання духовного досвіду й значущість здійснення гармонійного розвитку особистості, де суттєву роль відіграє мистецтво, яке різнобічно збагачує її духовний світ й удосконалює її діяльність. Поняття «творчий потенціал» проаналізовано в працях О. Рудницької крізь призму професійної діяльності педагога. Вона розглядає розвиток творчого потенціалу педагога в професійній діяльності як складний процес переходу до вищих ступенів професіоналізму, коли розширюються знання про способи нестандартного розв'язання навчально-професійних завдань.

Вчена зазначала, що вчитель-майстер вигідно відрізняється від просто досвідченого вчителя не тільки вміннями конструювати педагогічний процес, але й поєднанням глибоких знань та особистісних і професійних якостей. Досягнення найвищих педагогічних результатів завжди було пов'язане з подоланням професійної обмеженості, здатністю розглядати спеціальні питання з широким філософсько-методологічним і соціально-культурним позицій [5, с. 14].

Узагальнюючи зв'язок педагогічної теорії і практики у педагогічній майстерності, О. Рудницька акцентувала на тому, що педагогічна майстерність завдяки процесам творчого пошуку сприяє віднаходженню нових способів діяльності. У педагогічній практиці ці способи поєднуються і створюють основу для розроблення ефективної методики, яка після науково-теоретичного аналізу та експериментального підтвердження пропонується педагогічній громадськості та за умови схвальної оцінки набуває поширення як педагогічна інновація [5, с. 15].

Одним із завдань педагогіки творчості є вироблення психолого-педагогічних концепцій самовдосконалення та залучення особистості до творчого процесу особистісного саморозвитку. Нині «головним вважається не сума знань, які можуть бути формальними, незабарвленими особистісними якостями людини, а набуття вмінь, які допоможуть самостійно орієнтуватися в предметному світі. Ця загальна для будь-якої освіти позиція чітко простежується в галузі викладання мистецьких дисциплін» [6, с. 236].

Як зазначає О.П. Рудницька, «вагому роль відіграє розробка методологічних засад розвитку художньої форми світогляду, що має виняткове значення для формування уявлень про синтетичну картину світу як загальнокультурну цілісність наукових знань і гуманістичних ідеалів, об'єктивних і суб'єктивних, пізнавальних і аксіологічних компонентів відображення дійсності» [3, с. 70].

Вчена стверджувала, що в умовах реконструкції традиційної педагогічної системи пріоритетними є підходи, які розкривають нові аспекти культуротворчого впливу мистецтва на особистість, формування здатності до спілкування з художніми творами. Такий вплив знаходить вираження в інтегральних якостях комунікативності, емпатії, креативності, рефлексії, що характеризують сучасні тенденції розвитку самостійності і творчого мислення суб'єкта художньої діяльності, його потреби самовдосконалення під впливом отриманих мистецьких вражень [3, с. 70–71].

Науково-педагогічні дослідження О.П. Рудницької були проведені в контексті гуманізації мистецької освіти. Вчена наголошувала на тому, що «в умовах гуманізації та гуманітаризації освіти важливо зазначити пріоритетність експериментального вивчення впливу мистецтва на формування особистісних якостей учнів, розвиток їхньої духовної культури» [4, с. 25]. Дослідниця зазначала, що оволодіння власне предметним змістом освіти набуло якісно нового смислу – не як самоцілі, а як засобу розвитку внутрішнього світу людини, її власного «Я». Такому олюдненню знань сприяла зміна освітніх ідеалів – формування особистісних якостей суб'єкта, розкриття в навчально-виховному процесі цілісної та гармонійної картини світу, сповненої сенсорних відчуттів, з повноцінним відображенням у ній явищ культури, зокрема художньої. Набула поширення концепція, за якою становлення особистості визначається не тільки інформативним змістом предметів навчання, але й тими смислами, що відкриваються суб'єкту в ході їх опанування. Саме ці тенденції визначили сутність гуманітаризації освіти з відповідною спрямованістю процесів навчання і виховання [5, с. 27].

О.П. Рудницька робить висновок, що саме з мистецтвом пов'язані перспективи гуманізації освіти, ствердження нових ідеалів розвитку духовної культури суб'єкта навчання, реалізація принципу діалогічного підходу в педагогічному процесі, орієнтація на його творчу спрямованість [5, с. 7].

Аналізуючи наукову спадщину, варто зазначити, що велику зацікавленість науковців і викладачів педагогічних вузів викликав навчально-методичний посібник О.П. Рудницької «Педагогіка: загальна та мистецька», який вийшов із друку у 2002 р. У 2003 р. «Педагогіка: загальна та мистецька» О.П. Рудницької отримала Першу премію Академії педагогічних наук України в номінації «За кращу науково-методичну роботу для вчителів, викладачів». Наукова праця стала новацією в освітньо-педагогічному просторі і здобула великий попит серед науковців, викладачів і студентів. Згодом у 2005 р. праця була передрукована і перевидана.

У посібнику вперше у вітчизняній педагогічній науці представлено цілісний підхід до розгляду мистецької освіти як самостійної галузі професійної освіти; обґрунтовано її методологічні, теоретичні та методичні засади, визначено пріоритети розвитку в умовах зміни освітньої парадигми та соціокультурної динаміки ХХІ століття, виявлено вплив мистецтва на формування особистості у контексті модернізації та глобалізації культурно-освітніх процесів у світі. Це – суттєвий внесок у розвиток педагогіки та освіти в Україні, що дозволяє зарахувати О.П. Рудницьку до когорти найвидатніших вчених нашої держави [5, с. 4].

Висновки. Отже, творча спадщина О.П. Рудницької є актуальною, плідною і сучасною. Про це, насамперед, переконливо свідчить проведення щорічних Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О.П. Рудницької. У проведенні цих читань беруть участь провідні вчені України і зарубіжних держав, які і надалі розвивають генеровані професоркою концепції та ідеї в мистецькій освіті.

Педагогіка мистецької освіти, яку започаткувала О.П. Рудницька, знайшла визнання у вітчизняній педагогічній теорії і практиці і надалі активно розвивається. Науково-педагогічні роботи цієї талановитої вченої, митця і педагога є життєдайним джерелом для багатьох молодих учених, майбутніх педагогів і практиків мистецької освіти.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі полягають у детальному розгляді та аналізі окремих аспектів наукових розробок О.П. Рудницької.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ничкало Н.Г. Вчений – педагог – митець Оксана Петрівна Рудницька. *Теоретичні та методичні засади неперервної мистецької освіти* : зб. матеріалів науково-методологічного семінару. Чернівці : Зелена Буковина, 2008. С. 28–32.
2. Рудницька О.П. *Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти* : навч. посіб. Київ : ІЗМН, 1998. 248 с.
3. Рудницька О.П., Ісьянова Л.М., Цвігун О.А., Кодьєва О.П., Соломаха С.О. *Основи викладання мистецьких дисциплін*: навч. посіб. для студентів / за ред. О.П. Рудницької. Київ : АТЗТ «Експрес», 1998. 183 с.
4. Рудницька О.П., Болгарський А.Г., Свистельнікова Т.Ю. *Основи педагогічних досліджень* : навч. посіб. / За ред. О.П. Рудницької. Київ : АТЗТ «Експрес», 1998. 143 с.
5. Рудницька О.П. *Педагогіка: загальна та мистецька* : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.
6. Рудницька О. *Педагогіка мистецтва: пошуки і перспективи. Професійна освіта: педагогіка і психологія*: Українсько-польський щорічник / за ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. Київ ; Ченстохова, 2000. Вип. II. С. 233–245.